



Na nedavno održanom Sajmu investicija u Novom Sadu, posebnu pažnju posetilaca izazvao je štand Grada Vlasotince, na kome su bile izložene rukotvorine žena iz ove opštine.

To je i bio povod za razgovor sa Jasminom Milčić Mitrović, koja je ispred lokalne samouprave opštine Vlasotince ovde bila u u svojstvu promoterke turističkih potencijala, proizvodnih mogućnosti i mogućnosti za investiranje na teritoriji ove opštine.

–Ovo što se vidi je samo mali deo proizvoda žena koje su okupljene i rade u okviru ženske ekološke zajednice. U pitanju su proizvodi od voća netretirani pesticidima, a ovde možete videti oslikanu grnčariju i flaše za vino, s obzirom da su Vlasotince vinogradarski kraj. Mi ovim putem promoviramo potencijale opštine, ali imamo nameru da u neko dogledno vreme, posle revitalizacije vinogorja, budemo upisani u Puteve vina Srbije-objasnila je naša sagovornica. Nas su, kao i mnoge posetioce, posebno zainteresovale oslikane leijke, tikve, koje su se nekada koristile za zahvatanje vode, pretakanje vina i točenje rakije, kao prirodni ukras, kao instrumenti, a kadgod su služile i za blisku borbu.

-Leike koje vidite su oslikane motivima srpske narodne šare. Namerno ne kažem Pirotske šare, zato što su te šare obeležje svih nas koji živimo na teritoriji Srbije. Slične šare se mogu videti i na ćilimima u Crnoj Gori. Oslikavanje leijki je svojevrsno očuvanje tradicije, jer smatram da čovek koji se odrekne svoje tradicije zbog sjaja velegrada nije dovoljno produhovljen i ne doživljava svoj život na način na koji bi trebalo da ga doživljava.

Spremanje ove tikve iliti leijke je dugotrajan, ali interesantan posao. Ona se s proleća zasadi u dosta nađubrenoj zemlji. Raste u obliku puzavice, pušta cvetove žute boje kao i većina bundeva. Plodovi se mogu oblikovati tako što se stavljaju u određene male posudice, pa proizvođači na veliko mogu da dobiju tikve različitih oblika. Kada dostigne određenu veličinu, kad sazri, ta posuda u kojoj je odrasla ili slobodna tikva, stavlja se na neko mesto sklono promaji da se ne bi pokvarila, a onda je jedno vreme treba okretati svaki drugi dan. Nakon toga se skida pokorica koja ostaje u nekom polusasušenom stanju. Kada je podloga već dovoljno čvrsta, premazuje se preparaturom napravljenom po posebnom receptu, a osnova je akrilna vodootporna boja, i posle toga se crtaju motivi, takođe akrilnim bojama. Finalno je lakiranje lakom na vodenoj osnovi i dobijamo proizvod koji je veoma dekorativan. Od leijki se mogu izrađivati i različiti ukrasni ili praktični predmeti, poput držača za flašu, rakiju, vino ili olovke. Kako ste došli na ideju da od leijki napravite brend?!

Poslednjih 6 godina kao predstavnik opštine Vlasotince dosta putujem i posećujem sajmove. Na izložbama u okviru Sajma turizma, gde se ujedno organizuje izložba suvenira, primetila sam oslikane leijke isključivo izlagača iz Srbije, koje su bile zanimljive strancima i koji su ih rado

kupovali, pa sam i sama počela sam da se bavim oslikavanjem grnčarije i leijki kao srpskog obeležja. Uzor mi je bio stric, koji se 30 i više godina bavio oslikavanjem grnčarije, koju je to toliko dobro radio da su njegovi proizvodi preko domaće radinosti iz Beograda završavali na inostranom tržištu. Posle njegove smrti meni je bilo žao da to nestane pa sam samoinicijativno počela da analiziram njegov rad, da istražujem tehniku i tehnologiju kojom je to on radio. Sada sam na nekom srednjem nivou i nadam se da ću se i ja u skorijem periodu probiti na to tržište.

Rekli ste da ste u funkciji potprednice neformalne organizacije Tamjanika, koja se bavi ekonomskim uključivanjem žena. Recite nam nešto više o toj organizaciji.

-Trenutno sam članica tima za realizaciju projekta uključivanje žena u preduzetništvo u okviru koga radimo na ekonomskom ojačavanju žena. S obzirom da ja dolazim sa juga nikako ne mogu da prihvatim da je opaska „što južnije to tužnije“ tačna. Naprotiv, mi južnjaci smo temperamentni, preduzimljivi, i nažalost, mogu reći da nismo dovoljno vidljivi. Smatram da ćemo se preko buduće ekološke ženske zadruge dostojno prikazati ostatku Srbije. Vlasotince je nekada bilo prepoznatljivo po veoma razvijenoj tekstilnoj industriji, pa se u jednom periodu desilo to što se desilo - većina žena ostala je bez posla, pa je ovaj projekat došao kao melen na ranu. Namenjen je ženama od 45-55 godina zato što smatramo da su to žene sa određenim radnim iskustvom, da su još u snazi, i da mogu da realizuju neke svoje ideje. Na samom početku realizacije ovog projekta dogovorile smo se da u okviru zadruge nećemo biti fokusirane samo na jedan proizvod, nego ćemo napraviti par grupa i svaka žena će moći da se pronađe u okviru jedne određene delatnosti. Tako imamo žene koje se bave proizvodnjom slane linije, mislim na pindžure, ajvare, ljutenice, turšiju, kao i one koje su zadužene za slatku liniju, za pravljenje raznih džemova od domaćih šljiva, dunja ili ostalog voća. Par žena ima u posedu nekoliko hektara pod domaćom borovnicom, tako da ćemo se fokusirati i pokušati da od borovnice napravimo sve ono što može biti zanimljivo našim sunarodnicima u Vojvodini i Srbiji. Imamo i sekciju koja se bavi seoskim turizmom, u smislu izdavanja stambenog prostora, koji će biti priveden nameni za korišćenje i unapređenje turizma u našim selima. Takođe, imamo sekciju koja se bavi izradom suvenira. U okviru nje će biti i izrada odevnih predmeta sa motivima koji mogu biti zanimljivi ljudima koji nikada nisu bili na jugu i uopšte inostranim tržištu. S obzirom da smo na početku, imale smo par promocija i naišle smo na razumevanje ljudi i ono što je najbitnije, na poverenje kupaca u kvalitet ponuđenih proizvoda.

Pošto ste u stalnom kontaktu sa ženama na selu, kakvo je vaše mišljenje o položaju žena na selu danas u Srbiji?

-Na jugu je veoma teško raditi sa ženama na selu iz prostog razloga što je patrijarhat duboko ukorenjen, tako da smo mi pre uključivanja žena u ovaj projekat morali da radimo radionice na njihovom osveščavanju i na samopoštovanju. Rad žene, i angažovanje i na selu, pa i u gradu, nije ni vidljiv, ni rangiran, ni plaćen, ni bilo kako vrednovan. Ipak, sa zadovoljstvom mogu da kažem da se posle 3,4 godine, koliko sam radila u selima Vlasotinačke opštine, situacija značajno promenila i sada su to sasvim druge žene. Sada su to žene koje su spremne da stanu iza svoje tegle slatkog, ajvara i kažu: „Da, to sam ja proizvela, ubrala sam tu papriku iz svoje bašte, ja sam je sadila, zalivala“, bez da to neko govori u njihovo ime. Na promociji ili prezentaciji tih proizvoda, ili kada odemo na neki seminar, ja ne govorim mnogo, puštam njih da govore i da postavljaju pitanja i mogu da vam kažem da sam prezadovoljna, jer su to bistroumne žene i žene koje su sada već spremne da samostalno ili zajednički pokrenu neku proizvodnju.

Sama realizacija projekta „Žene u ekološkom preduzetništvu“ je deo donacije ili plaćanja po

projektu koje smo radili sa opštinom Crna Trava, a veliku podršku nam je dala Privredna komora Leskovac. Ono što je bitno da mi imamo informacije o raznim konkursima, da mi apliciramo, ali na žalost dešava se da nam neki projekat ne prođe zbog neke sitnice koju nismo blagovremeno uradili. Time, ne opravdavam nas, ali činjenica je da je potrebno lobiranje da bi se došlo do dobrog donatora i razumevanje bilo kog u ministarstvu vezano za to sa čime se mi bavimo. Projekti sa juga Srbije teško dobijaju donacije. Nije to slučaj samo sa opštinom Vlasovice, već i sa Surdulicom, Crnom Travom, Vladičinim Hanom, Lebanama, Medveđom. Sve opštine Pčinskog regiona rade, pišu projekte i imaju strukturu da iznesu iste, ali niko ne staje iza nas i te pare ne dolaze do nas. Perspektiva našeg rada je u ostvarivanje određenog profita. Samo ekonomski nezavisna žena može biti jaka žena, iskrena u daljem našem angažovanju. Mi smo, svesne ekonomske situacije u zemlji, cene naših proizvoda prilagodile trenutku, primerene za svačiji džep, pa se nadamo se da ćemo uspeti u našoj zamisli da napravimo iskorak iz učmalosti i ako i imamo godine koje imamo, da se bavimo onim što volimo, a i da nam to donosi određenu materijalnu korist.

Rekli ste na početku razgovora da je Vlasotince od davnina poznato po svom vinogorju. Recite nam malo više o tome?

-Što se tiče vlasotinačkog vinogorja, naša opština je svojevremeno bilo prepoznatljiva kao proizvođač i izvoznik kvalitetnog vina. U pitanju su bila vina Plemenka i Grom, od sorti Smederevka i Burgudac. Sada je u toku realizacija projekta „Revitalizacija vlasotinskog vinogorja“ koje finansira Ministarstvo poljoprivrede, a za njegovu realizaciju zaduženo je Udruženje vinogradara i voćara Vlasotince. Na tom projektu ja sam saradnica menadžera projekta. Ravitalizacija se obavlja na površini od 50 hektara, što je znatno veliki pomak u odnosu na minule godine. Rađena je identifikacija i otklanjanje zaraženih čokota i utvđivanje njihovog zdravstvenog stanja. Morali smo sve da iskrčimo s obzirom da je nekih dvadesetak godina to bilo uraslo u žbunište. Sada je revitalizacija u fazi dubokog oranja. Urađene su analize zemljišta. Zna se procedura i par godina će morati biti zasađena zemlja nekom drugom kulturom, najbolje zasadam žitarica. Ono što je bitno da će na 50 hektara Vlasotince dobiti kvalitetno vinogorje, a očekujemo da se to dogodi za narednih 4-5 godina.

Mada, kada govorimo o vinu, meni jako smeta kada neko kaže da nemamo dovoljne količine vina. U razgovoru sa vinarima iz Vlasotinca, shvatila sam da i danas imamo dovoljne količine vina. Ne bi mogla da kažem kolike su površinu pod vinogradima, s obzirom da su posedi usitnjeni, da se tradicionalno prenose sa oca na sina, ali, recimo, na manifestaciji Vinski bal, koja se kod nas svake godine održava početkom septembra, za dva dane okupilo se negde oko 15-16.000 posetilaca, što je znatno više nego ranije. Tu su dolazili ljudi iz našeg okruženja, ali i ljudi sa strane. Ugovarali su kupovinu grožđa, tako da je sada velika količina grožđa završila u prokupačkim, niškim, smedarevskim podrumima... Vlasnici restorana i privatnih motela su takođe dolazili i ugovarali kupovinu određene količine vina. Koliko znam, to su sve količine od 4-5 tona, i to sve vina proizvedena na tradicionalni način, s tim što su neki vinari unapredili svoju proizvodnju i kvalitet vina, pošto angažuju enologa. Shvatili su da bez standardizacije, ili unapređivanja tradicionalnog pravljenja vina ne mogu doći do neophodnog kvaliteta. Mene posebno raduje da će Vlasotince dobiti još jedan brend kojim ćemo u Srbiji i svetu moći da se ponosimo, jer su sve predispozicije za vrhunsko vino tu, očuvana priroda, sunce i topli i dobri ljudi-zaključila je Jasmina Milčić Mitrović.

